

Editorial : Unfiltered Internet Access and Constitutional-Administrative Accountability: The Responsibility of the President and the Supreme Administrative Council

Mohammad Darvishzadeh

Head of the Iranian Law and Legal Research Institute and former judge of the Supreme Court, Tehran, Iran
darvishzadeh@illrc.ac.ir

Introduction

This article examines the constitutional and administrative ramifications of differential access to unfiltered internet services (“white internet”) within the governance structure of the Islamic Republic of Iran. Prompted by recent technological developments that disclosed the geographic location of users on the X platform (formerly Twitter), public attention has been drawn to the existence of selective and privileged access to unrestricted internet services for certain officials and social groups, while the general population remains subject to extensive filtering. This phenomenon has transformed a technical disclosure into a broader legal and normative controversy concerning digital inequality and administrative discrimination. The analysis proceeds through four complementary frameworks: digital justice and the credibility gap between official discourse and administrative practice;

Journal of Research and
Development in Public Law

Iranian Law and Legal Research
Institute

Vol. 2 | No. 4 | Fall 2025 Winter
2026
(Editorial)

jrpl.illrc.ac.ir

DOI:
10.22034/jrpl.2026.734795

constitutional guarantees of equality and non-discrimination; the binding Charter on the Protection of Citizens' Rights in the Administrative System; and the institutional mandate of the Supreme Administrative Council under Iranian administrative law. It argues that tiered internet access, when tolerated or institutionalized, is incompatible with the principles of equality before the law, impartial administration, and the rule of law. In this context, the President both as the highest executive authority responsible for implementing the Constitution and as Chair of the Supreme Administrative Council bears a heightened obligation to clarify the legal basis of such practices and to ensure their prompt elimination. More broadly, the article conceptualizes digital discrimination as a contemporary form of unequal access to public goods, one that challenges traditional understandings of administrative justice. It contends that technological transparency has created a critical opportunity for institutional accountability: a transparent, reasoned, and effective response by executive authorities would not only address the specific issue of privileged internet access but would also strengthen constitutional resilience, administrative legitimacy, and public trust in the legal order.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سرمقاله: اینترنت بدون فیلتر و مسئولیت رییس جمهور و شورای عالی اداری

قاضی پیشین دیوانعالی کشور و رئیس پژوهشکده حقوق و قانون ایران،
تهران، ایران

محمد درویشزاده

darvishzadeh@illrc.ac.ir

دوفصلنامه تحقیق و توسعه در حقوق عمومی
Research and Development in Public Law

پژوهشکده حقوق و قانون ایران
Faculty of Law, University of Tehran

دوفصلنامه تحقیق و توسعه در حقوق عمومی
پژوهشکده حقوق و قانون ایران

دوره ۲ | شماره ۴ | پاییز و زمستان ۱۴۰۴
(سرمقاله)

<https://jrpl.illrc.ac.ir>

DOI:
10.22034/jrpl.2026.734795

مقدمه

یکی از چالش‌های ثابت در دنیای کهن و نیز در عصر مدرن، خیزش‌هایی است که اساس آن بر اندیشه برابری خواهی و نفی تبعیض در اجرای قانون است. یکی از مصادیقی که در روزهای اخیر موجب توجه بیشتر به رویه‌های تبعیض‌آمیز شده است، رویدادی مبتنی بر فناوری است. این رویداد نشان می‌دهد که برخی از مدیران و افسار خاص به صورتی تبعیض‌آمیز از اینترنت بدون فیلتر (اینترنت سفید) استفاده می‌کنند، در حالی که عموم شهروندان برای دسترسی به اینترنت آزاد باید از فیلتر شکن استفاده کنند. در این یادداشت به مسئولیت رییس جمهور و شورای عالی اداری اشاره می‌کنیم تا این پرسش‌ها بررسی شوند که اولاً رییس محترم جمهور و شورای عالی اداری با توجه به وظایف قانونی خود چگونه اجازه داده‌اند که دسترسی برخی شهروندان به اینترنت بدون فیلتر و به صورت تبعیض‌آمیز ایجاد شود؟

ثانیا چه برنامه‌ای برای لغو این تبعیض دارند؟ ثالثا برای جلوگیری از تکرار تبعیض‌های مشابه چه تدابیری اندیشیده‌اند؟

برای طرح این پرسش‌ها، ابتدا به توصیف این رویداد در حوزه فناوری اطلاعات می‌پردازیم که موجب ایجاد شفافیت در روبه‌های تبعیض‌آمیز حکومتی شد. در ادامه، به تحلیل این رویداد از چهار منظر می‌پردازیم که عبارت است از:

۱. اینترنت سفید از منظر عدالت دیجیتال و شکاف بین گفتار و رفتار

۲. اینترنت سفید از منظر قانون اساسی

۳. اینترنت سفید از منظر مصوبه حقوق شهروندی در نظام اداری

۴. اینترنت سفید از منظر فلسفه وجودی شورای عالی اداری

۱- توصیف رویداد فناورانه شفاف‌ساز:

این رویداد مبتنی بر پیشرفت‌های فناورانه بوده و موجب شد که موقعیت مکانی کاربران شبکه فیلتر شده ایکس (توییت سابق) قابل دسترسی و افشا شود. این رویداد با تصمیم‌گیری مدیران و مالکان شبکه فیلتر شده ایکس محقق شد. (خبرآنلاین، ۱۴۰۴)

یقینا تصمیم‌گیری در خصوص فعال سازی این قابلیت توسط مالکان و مدیران شبکه ایکس بر اساس محاسبه و تحلیل‌های هزینه-فایده‌ای انجام شده است که اطلاعات آن در اختیار ما نیست، اما هر چه بود این رویداد فناورانه در سطح داخل و خارج کشور افشاگری‌هایی را به دنبال داشت؛ چرا که از یک سو تبعیض‌های موجود و از سوی دیگر شکاف بین ادعا و عمل بسیاری از افراد را در داخل و خارج کشور شفاف‌سازی کرده است.

در این یادداشت به ارزیابی امواج و افشاگری‌هایی که این قابلیت فناورانه جدید در سطح جهان ایجاد کرده نمی‌پردازیم و فقط اشاره می‌کنیم که این رویداد در سطح جهانی نشان داد بسیاری از صفحات پرترفدار که سال‌ها خود را صدای مردم آمریکا معرفی کرده بودند، در حقیقت از شرق اروپا، جنوب آسیا، آفریقا یا مناطق دیگر هدایت می‌شوند. حتی بعضی

از حساب‌هایی که از حامیان رژیم صهیونیستی هستند، در حقیقت در کشورهای دیگری اداره می‌شوند. به عنوان نمونه مشخص شد که حساب کاربری «حقوق بشر ایران» نیز از آلبانی مدیریت شده و زیر نظر سازمان منافقین فعالیت می‌کند. (مشرق، ۱۴۰۴)

آنچه در این نوشتار مورد توجه است این است که استفاده بسیاری از مدیران دولتی گذشته و حال و شخصیت‌های شناخته شده از جناح‌های مختلف سیاسی در کشورمان از اینترنت بدون فیلتر، چه ارتباطی با اندیشه برابری خواه و نفی تبعیض دارد و چه شخص یا نهادی باید پاسخگو باشد؟

۲- استفاده از اینترنت سفید از زاویه عدالت دیجیتال و شکاف بین گفتار و رفتار:

افشاگری مبتنی بر این پیشرفت فناورانه نشان داد که بسیاری از افرادی که مدافع و گاه منتقد فیلترینگ هستند، خودشان به صورت تبعیض‌آمیزی از اینترنت بدون فیلتر استفاده می‌کنند. این افشاگری شکاف عمیق و ترمیم‌ناپذیری را میان گفتار و رفتار آنها نشان می‌دهد. این شکاف، پیکره گفتمان عدالت دیجیتال را چونان موجودی زخم‌خورده و زمین‌گیر به تصویر می‌کشد و این پرسش‌ها را مطرح می‌کند که مگر مکاتب الهی و آموزه‌های همه پیامبران بر انطباق گفتار و رفتار تاکید نداشت؟ مگر نفی رفتار تبعیض‌آمیز آرمانی نبود که در بسیاری از مکاتب فکری در طول تاریخ مورد تاکید بوده است؟ مگر انعکاس اصل برابری و منع تبعیض در حقوق اساسی ایران و حقوق اداری ایران ایجاب نمی‌کند که همه افراد در برخورداری از حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی مساوی باشند؟ و مگر نباید عموم شهروندان از مزایای اصل برابری و منع تبعیض در برخورداری از خدمات عمومی و اداری یکسان باشند؟ و مگر در فرمان امیرالمومنین به مالک اشتر نیز برابری انسان‌ها یک اصل مهم و بنیادین نبود؟^۱

چرا و چگونه برخی از موافقان و مخالفان فیلترینگ در خلوت از این امتیاز تبعیض‌آمیز استفاده کرده و همزمان در ویتترین عمومی شعار دفاع از فیلترینگ سر می‌دهند؟ و چرا بعضی از دولتمردان برای منع استفاده از اینترنت طبقاتی تلاش معناداری انجام

^۱ وَأَشْعُرُ قَلْبَكَ الرَّحْمَةَ لِلرَّحْمَةِ وَ الْمَحَبَّةَ لَهُمْ وَ اللَّطْفَ بِهِمْ... فَإِنَّهُمْ صِنْفَانِ: إِمَّا أَحَدُكَ فِي الدِّينِ أَوْ نَظِيرٌ لَكَ فِي الْخَلْقِ. (نامه ۵۳ نهج البلاغه)

نمی‌دهند؟ این واقعیت نشان می‌دهد که شفافیت منشا و موقعیت حساب‌های شبکه ایکس به صورت محدود توانسته معیاری تازه برای سنجش صداقت افراد ایجاد کند و مشخص سازد کسانی که از آزادی، عدالت، ارزش‌های اسلامی یا شفافیت سخن می‌گویند، در عمل تا چه اندازه خود به این آرمان‌ها متعهد هستند.

۳- اینترنت تبعیض‌آمیز از منظر قانون اساسی:

در قانون اساسی مکرراً بر منع تبعیض و برابری آحاد جامعه در مقابل قانون تاکید شده است. اهم این مواضع به شرح زیر است:

۳-۱- در اصل سوم قانون اساسی دولت موظف شده است که «همه امکانات خود را برای اموری به کار گیرد» که در بند ۹ آن، «رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمام زمینه‌های مادی و معنوی» آمده است.

۳-۲- در اصل نوزدهم قانون اساسی و در زیرمجموعه حقوق ملت تصریح شده است که «مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.»

۳-۳- در اصل بیستم تاکید شده است که «همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.»

۳-۴- در اصل ۱۱۳ قانون اساسی تصریح شده است که «پس از مقام رهبری، رئیس جمهور عالی‌ترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را، جز در اموری که مستقیماً به رهبری مربوط می‌شود، بر عهده دارد.»

ملاحظه می‌شود که در جای جای قانون اساسی بر اندیشه برابری خواهی و نفی تبعیض تاکید شده است و از آنجا که مسئولیت اجرای قانون اساسی بر عهده رئیس جمهور نهاده شده است، نتیجه می‌گیریم که ایشان باید توضیح دهند تبعیض در برخورداری شهروندان

از اینترنت سفید چرا و چگونه پدید آمده است و چه سازوکاری برای حذف و جلوگیری از تکرار آن اتخاذ خواهند کرد؟

۴- اینترنت سفید از منظر مصوبه تامین حقوق شهروندی در نظام اداری:

این مصوبه در تاریخ ۲۹ آذر ۱۳۹۵ به تصویب شورای عالی اداری رسیده و لازم الاجرا است. در فصل دوم این مصوبه، مصادیق حقوق شهروندی در نظام اداری شمارش شده است. مطابق ماده ۲ این مصوبه، سومین حق شهروندان در نظام اداری عبارت است از «حق مصون بودن از تبعیض در نظامها، فرایندها و تصمیمات اداری».

در ماده ۵ این مصوبه، حق مصون بودن از تبعیض در نظامها، فرایندها و تصمیمات اداری در سه بند توضیح داده شده است. این بندها به شرح زیر است:

«۱- دستگاه‌های اجرایی باید رویه مشخص و اعلام شده‌ای برای ارائه خدمات خود داشته باشند و آن را به طور یکسان نسبت به همه مراجعین رعایت کنند.

۲- مدیران و کارکنان دستگاه‌های اجرایی باید تصمیمات و اقدامات خود را مستند به قوانین و مقررات مربوط انجام دهند و از هرگونه تبعیض یا اعمال سلیقه در اجرای قوانین و مقررات اجتناب نمایند.

۳- کارکنان دستگاه‌های اجرایی در همه سطوح باید در اعمال صلاحیت‌ها و اختیارات اداری خود، نظیر احراز صلاحیت‌ها، جذب نیرو، صدور مجوزها و نظایر آن، بدون تبعیض عمل کنند.»

همچنین در ماده چهار این مصوبه نیز حق «برخورداری از اعمال بی‌طرفانه قوانین و مقررات» تبیین شده و در هفت بند توضیح داده شده است. بند ۱ آن به شرح زیر است

«۱- بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و مکاتبات اداری در دستگاه‌های اجرایی باید به گونه‌ای تنظیم و ابلاغ شوند که برای مردم ساده، شفاف و قابل دسترس بوده و از هرگونه تبعیض در ابلاغ و اجرای بخشنامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها، تصمیمات و دستورات اداری نسبت به مردم اجتناب شود.»

بر این اساس ملاحظه می‌شود که مصوبه‌های مناسبی نیز برای مصونیت شهروندان از اعمال تبعیض‌آمیز وجود دارد، اما با این وصف شاهد پدیده‌هایی همچون اینترنت تبعیض‌آمیز هستیم که با نقض صریح حقوق شهروندان، به صورت تبعیض‌آمیز برای برخی افراد ایجاد می‌شود و افشای آن نیز تنها بر اساس رویدادی فناورانه و خارج از حیطه اختیار مدیران اجرایی انجام شده است.

۵- اینترنت سفید از منظر فلسفه وجودی شورای عالی اداری و مسئولیت رئیس جمهور:

مطابق ماده ۱۱۴ قانون مدیریت خدمات کشوری «به منظور ارتقاء و حفظ کرامت مردم و نیل به نظام اداری و مدیریتی کارا، بهره‌ور، ارزش‌افزا، پاسخگو، شفاف و عاری از فساد و تبعیض، اثربخش، نتیجه‌گرا و مردم‌سالار، شورای عالی اداری با ترکیب و اختیارات زیر تشکیل می‌شود»، اعضای این شورا عبارتند از:

- ۱- رئیس جمهور به عنوان رئیس شورا
 - ۲- رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (دبیر شورا)
 - ۳ تا ۵- وزیر آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کار و امور اجتماعی
 - ۶ تا ۸- سه نفر از وزرای بخش‌های دیگر به انتخاب هیئت وزیران
 - ۹- وزیر یا رئیس دستگاه مستقل
 - ۱۰ و ۱۱- دو نفر از استانداران به انتخاب استانداران سراسر کشور
 - ۱۲ و ۱۳- دو نفر صاحب‌نظر در رشته حقوق اداری و مدیریت به انتخاب رئیس جمهور
 - ۱۴ و ۱۵- دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر
- دبیرخانه این شورا در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور خواهد بود و سازمان مسئول نظارت بر حسن اجرای تصمیمات مربوط می‌باشد. مصوبات این شورا پس از تایید رئیس جمهور لازم‌الاجرا است.

بنابراین ملاحظه می‌شود که عالی‌ترین مرجع قانونی در نظام اداری مسئولیت نیل به نظام اداری پاسخگو، شفاف و عاری از فساد و تبعیض، اثربخش، نتیجه‌گرا و مردم‌سالار را بر عهده دارد و عاری‌سازی نظام اداری از تبعیض، به منزله فلسفه وجودی این شورا است که در راس آن رئیس جمهور قرار دارد.

نتیجه‌گیری

صرف نظر از بهره‌مندی اشخاصی که در عمل مدافع فیلترینگ هستند اما با شفافیت ناشی از توسعه فناوری کشف شده است که از اینترنت طبقاتی و بدون فیلتر استفاده می‌کنند، و صرف نظر از شکاف ترمیم‌ناپذیری که میان رفتار و گفتار این افراد وجود دارد، اصل حاکمیت قانون و تعهد به تاب‌آوری قانون اساسی این سوال را مطرح می‌کند که رئیس جمهور محترم و شورای عالی اداری چه توضیحی در خصوص فرایندهای منتهی به ایجاد و ادامه استفاده از اینترنت طبقاتی برای افراد خاص دارند؟ و چنانچه از این فرایندها آگاهی و اطلاعی نداشته‌اند، در آینده چه اقدامی را برای برخورد با این تبعیض ناروا در دستور کار قرار خواهند داد؟ یقیناً پاسخ شفاف و عملی به این مطالبه برحق و قانونی، به اندیشه حاکمیت قانون و تاب‌آوری قانون اساسی کمک خواهد کرد. بعون الله و منه و مدده

فهرست منابع

فارسی

۱. نهج البلاغه

قوانین و مصوبات

۲. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۵۸). تهران: روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران.
۳. قانون مدیریت خدمات کشوری. (۱۳۸۶). تهران: روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران.
۴. شورای عالی اداری. (۱۳۹۵). مصوبه تامین حقوق شهروندی در نظام اداری. تهران: سازمان اداری و استخدامی کشور.

منابع آنلاین

۵. خبرآنلاین (۱۴۰۴). شفافیت دیجیتال در توییتر: حقیقت پشت پروفایل‌های آنلاین / «X» چه چیزی را فاش کرد؟ کد خبر: ۲۱۴۶۸۵۹. مشاهده شده در ۲۹ آذر ۱۴۰۴
۶. مشرق (۱۴۰۴)، ماجرای قابلیت جدید «ایکس» چیست / میزبانی آلبانی و تل‌آویو از اکانت‌های مشکوک و ضدایرانی، کد خبر: ۱۷۶۶۵۷۰، مشاهده شده در ۲۹ بهمن ۱۴۰۴

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی